

της μεταφράσεώς σας της «Αλκήστιδος» ἐγράφησαν εἰς τὰ ὅποια ἀνέμιξαν καὶ τὸ ὄνομά μου, ὅτι εἶμαι μεταφραστὴς τοῦ ἔργου.

Διὰ νὰ εἶμαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὅταν συνελάβετε εἰς τὸν νοῦν σας τὴν μετάφρασιν τοῦ ἔργου τούτου, μοῦ ἀνεθέσατε, ἐπειδὴ ἐβίαζεν ὁ χρόνος, νὰ σὰς βοηθήσω μεταφράζων μικρὸ μέρος. Τοῦτο καὶ ἐπραξα. Σεῖς δὲ μεταβάλατε κατόπιν αὐτό, ὥστε ἐξ ὧν τούτων καταδεικνύεται, ὅτι ἐγὼ οὐδέποτε ἐφιλοδόκησα ἐπὶ τῆς ἐντελῶς ἰδικῆς σας μεταφράσεως.

Μετὰ πολλῆς ὑπολήψεως κτλ.
Η. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ἀριθ. 3.

Η ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

(Ἀπὸ τὴν Ἑστίαν τῆς 6 Σεπτεμβρίου)

Φίλε κ. Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας».

Ἀργά, σήμερον μόνον, περιήλθαν εἰς γνῶσιν μου δύο ἐπίσημα ἔγγραφα ἐπὶ τοῦ διπλωματικοῦ ἐπεισοδίου τῆς «Αλκήστιδος», μὴ δὲ δὴ τῆς «N. Σκηνῆς» μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ καλοῦ μου φίλου κ. Σπ. Μαρκέλλου καὶ μὴ ἐπιστολὴ τοῦ ἀγαπητοῦ μου συνεργάτου κ. Πίλιν Βουτιεριδῆ.

Τὰ δύο αὐτὰ ἔγγραφα, πᾶς τόμολογῶ, πᾶς με κατὰ πλῆξιν μου μεγάλῃν τὰ ἐδιάβασα. Ὁ κ. Μαρκέλλος με ἀποκαλεῖ λιβελλογράφον καὶ ὁ κ. Βουτιεριδῆς ἐμολογεῖ πᾶς ὅτι μετάφρασις τῆς «Αλκήστιδος» ἔγινεν ἀπὸ τὸν κ. Χρηστομάνον, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τοῦ τέλους.

Ἄν θέλετε τώρα, ἀκούσατε καὶ τὴν ἰδικήν μου ἀπολογία. Μὴ νύκτα—βλέπετε τὸ ζήτημα παίρνει κάποιον ρομαντικὸν χρῶμα—καλοκαιρινή, πᾶνε δύο τρεῖς μῆνες ἀπὸ τότε, ὁ κ. Πίλιν Βουτιεριδῆς μπροστὰ τὸν κ. Λέοντα, ἐπινεύοντα καὶ ἐπιβεβαιούντα τοὺς λόγους του, μοῦ ἐμολόγησε πᾶς αὐτὸς ἔκαμε τὴν μετάφρασιν ἐλοκλήρου τοῦ ἔργου, καὶ ὁ κ. Χρηστομάνος μόνον δύο τρία χορικά ἐπρόφθατε ἢ ἠθέλησε νὰ μεταφράσῃ. Πρὸ δέκα δὲ ἀκμῆς ἡμερῶν ὁ κ. Ν. Ποριώτης—νύκτα πάλιν—στὸ ζυθοπωλεῖον Ζαχαράτου, στὸ Σύνταγμα, μπροστὰ τὸν κ. Μιλ. Ἀγαθόνικον, πρωτοδικὴν καὶ Ἀπ. Μεταχρυσόν, φιλόλογον, ἀνεγνώρισε πᾶς ὅτι μετάφρασις δὲν ἔγινεν ἀπὸ τὸν κ. Χρηστομάνον, ἀλλ' ἀπὸ τὸν κ. Βουτιεριδῆν καὶ αὐτὸν τὸν κ. Ποριώτην (δηλ.), ἀπὸ ὁ κ. Χρηστομάνος ἦτο ἀδύνατον νὰ τὴν ἀκμῇ, ἀπλούστατα, διότι δὲν γνωρίζει τὴν Ἀθηναίαν καὶ γλῶσσά. Μᾶς εἶπε μάλιστα

καὶ αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικώτατον ὁ κ. Ποριώτης ἔνα βράδυ συζητοῦσε μαζί με τὸν κ. Χρηστομάνον γιὰ κάποια φράσι τοῦ πρωτοτύπου. Ὁ κ. Ποριώτης ἐπέμεινε πᾶς ἔτσι πρέπει νὰ ποδοθῇ. Ὁ κ. Χρηστομάνος ὑποστήριξε τὸ ἀντίθετον, κατὰ τὴν συνήθειάν τους:

— Μὰ δὲν τὸ λένε ἔτσι στὸ σπίτι μας! Φωνάζει ὁ κ. Χρηστομάνος.

— Μὰ στὸ σπίτι σας δὲν μιλάτε Γερμανικά! Μιλάτε Γερμανικά! παρατηρεῖ ὁ κ. Ποριώτης.

Ὅλ' αὐτὰ μέκωναν νὰ πιστέψω πᾶς πραγματικῶς ἢ μετάφρασις δὲν ἔγινεν ἀπὸ τὸν κ. Χρηστομάνον. Γι' αὐτὸ δὲ καὶ τὸ ἔγραψα στὸ «Νοῦμα». Ἐπειτα ἦλθεν καὶ τῆς αὐτῆς ἐνίσχυσε τὴν πίστιν μου. Ὁ κ. Βουτιεριδῆς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ, ὡς πειστήριον, μὴ θαυμασιὰ μετάφρασις τοῦ «Τίμωνος» τοῦ Λουκιανοῦ στὴν δημοτικὴ. Κι' ὁ κ. Ποριώτης πολλὰς φορὰς μετάφρασε ξένα διηγήματα, μ' ἐπιτυχία μοναδική, στὴν ἰδίαν γλῶσσά. Ὁ κ. Χρηστομάνος ὅμως ποιά ἄλλη ἐργασία ἔχει νὰ μᾶς δεῖξῃ, καὶ νὰ μᾶς πείσῃ πᾶς κριτικῶς καὶ τὴν μετάφρασιν τῆς «Αλκήστιδος»;

Ἀθήνα, 4 Σεπτεμβρίου 1903

Με ἀγαπᾷ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντὴς τοῦ «Νοῦμα»

ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τίς δύο αὐτὰς λέξεις χιλιάδες καὶ χιλιάδες φορὰς θὰν τις κοπανίσαιε στὰ ὀδόντῃνα μέσα χρόνια ποῦ ἀνεξάρτητη ἢ κυλοῦσά μας αὐτὴ Ἑλλάδα ὑπάρχει, ὅμως ἡ παμμερὴς μας—ὅπως τόσο ἐπιτυχημένα ἐτιτλοφόρησε ἐν' ἀπὸ τὰ θαυμάσια ἄρθρα τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἡ «Ἀκρόπολις»—δὲν ἄφησε καὶ νὰ βροῦμε ἀληθινὰ ποῦ σῶμα ταιριάζει στὶς λέξεις αὐτὰς; ἢ καὶ ἂν ἐσχεδιάστηκε καμὴν φορὰ τὸ σῶμα αὐτὸ ἀπὸ σπάνιους πατριῶτες με καρδιά καὶ μὲ μυαλό, δὲν τᾶφθηκε καὶ νὰ σαρκοθῇ. Μὴ κατὰρ θαρρεῖς μᾶς κυνηγοῦσε καὶ μᾶς κυνηγᾷ, ποτὲς νὰ μὴν ἔχουμε τοῦ Προμηθέα τὴ γνῶσιν, παρὰ τοῦ Ἑπιμηθέα πάντα, καὶ ὅ,τι καὶ ἂν κάνουμε, νᾶνε κολοβό, στραβό καὶ ἐπιζήμιον πολ-

λὲς φορὰς, σὰν ποῦ θᾶνε φυσικὰ τῆς τελευταίας στιγμῆς τὰ σπασμωδικὰ αὐτοσχεδιάσματα.

..

Ἀπὸ δημιουργήθηκε ἡ ἐλευθερία αὐτὴ γωνία ποῦς εἶταν ὁ σκοπὸς τῆς; Ὅχι ἄλλος βέβαια παρὰ πρῶτα νὰ δώσῃ τὸ χέρι τῆς, γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ὅσες ἄλλες ἐλληνικὲς χώρες ἔμεναν στὴ σκλαβιά, ὥστε ἐνα σῶμα μαζί μ' αὐτὲς νὰ πάρῃ τὸ δρόμο ποῦ πρέπει ν' ἀκολουθοῦν τὰ ἐλευθερὰ ἔθνη. Καὶ πᾶς θᾶφτανε στὸ τέλος αὐτό; Εἶναι φανερό πᾶς με πολέμικὴ ἐνέργεια ἀπ' τὴν μιά, καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη, πρὸ πάντων μετὰ τὴν εἰρηνικὴ ἐργασία ποῦ θᾶκαμε ἀπλώνοντας τὰ προστατευτικὰ χέρια τῆς ἐπάνω στοὺς δούλους καὶ δειχνοτάτους τοῦ δρόμου γιὰ τὴν ἐλευθερίαν. Γιὰ νὰ γίνῃ ὅμως τὸ πρῶτο δὲν εἶταν ἀρκετὸ νὰ δημιουργηθῇ στρατός, χρειάζοντοσαν ἐξὸν αὐτοῦ καὶ σύμμαχοι καὶ φίλοι δυνατοί, μάλιστα ὥστε ἀπὸ τὴ ριζικὴ μεταβολὴ ποῦ εἶχε γίνῃ στοὺς στρατιωτικοὺς τρόπους. Ἐπίσης γιὰ νὰ γίνῃ τὸ δεύτερο, δὲν ἔφτανε νὰ τὸ θέλουμ' ἡμεῖς, μόν ἐπρεπε νὰ φωνάζουν καὶ οἱ φίλοι γιὰ μᾶς. Οἱ φίλοι λοιπὸν μᾶς εἶταν καὶ μᾶς εἶναι—ἀπαραίτητοι, ὅπως καὶ ἂν θέλαμε νὰ ἐνεργήσουμε, μετὰ τὸ καλὸ ἢ μετὰ τὸ σπᾶν. Κ' οἱ φίλοι αὐτοὶ δὲ θᾶταν βέβαια ἄλλοι ἢ τὸ ἀκείνους ποῦ μᾶς βοήθησαν νὰ μισολευτερωθῶμε, φίλοι με ἀντιζηλίους ἀναμεταξύ τους, με ἰδιαιτέρως συμφέροντα, με σχέδια πανσλαβιστικὰ καὶ δὲν ξέρω καὶ ποιά ἄλλα. Ὅ,τι καὶ ἂν εἶταν, ἐξ ἀνάγκης ἐπρεπε νὰ τοὺς ἔχουμε φίλους, καὶ γιὰ τοὺς ἰδιαιτέρους σκοποὺς των ἃς εἴχαμε τὸ νοῦ μας. Ὅποια καὶ ἂν εἶταν τοῦ καθενὸς τὰ σχέδια, ἐπρεπε ἡ ἐλληνικὴ εὐφυΐα, ἐξουδετερόνοντας αὐτὰ, νὰ χῇ τὴν φίλιαν του, γιὰ τὸ δικὸν καὶ μόνον συμφέρον. Δὲ μπορούσε; τότε θὰ πῇ πᾶς δὲν ἀξίζει αὐτὴ ἡ εὐφυΐα οὔτε ἴσα μετὰ τὴ Βουλγάρικη, ποῦ αὐτὸ τὸ παιγνίδι παίζει καὶρὸ τώρα. Κ' ἔτσι δὲν εἶταν εὐθὺς ἀπ' τὴν ἀρχὴ φανερό, ποιά πολιτικὴ ταίριαζε νὰκολουθήσῃ ἡ ἐλευθερία Ἑλλάδα; Πολιτικὴ ποῦ τῆς ὑπαγόρευε ἡ θέσις τῆς, ὁ τρόπος τῆς δημιουργίας τῆς; Μ' ἔλους τοὺς τριδύλους τῆς μπορούσαμε καὶ ἐπρεπε νὰ κολουθήτομ' αὐτὴ τὴν πολιτικὴ ἀπαρασλεύτως πολιτικὴ ἀνεξάρτητη καὶ φρόνιμη, ποῦ θὰ μᾶς ἔκανε νὰ προχωροῦμε στὸ σκοπὸν μας δίχως νὰ δυνάμωστε στὴν οὐρὰ τοῦ κάθε ἰσχυροῦ, καὶ καὶ δίχως νὰ τὸν κάνομ' ἐχθρὸ θέλοντας νὰ τὸν πολεμᾶμε με φωνὰς καὶ κοῦφια λόγια. Πάντα στὸ σκοπὸ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ 4

ΑΛΦΕ. ΠΑΝΤΑΖΗ

ΜΑΛΛΙΑΡΟΣ ΚΑΙ ΜΑΛΛΙΑΡΟΙ

B.

«Γ' ἔρχομαι σφαλμέναις ἰδέαις στὴν κοινωνία, ὑπάρχουν πρόληψαι τόσο βαθεῖς βιωμέναις σὰ μὴ καὶ καὶ τῶν πλέον νοσημόνων ἀνθρώπων, ὅπου ὡς καὶ ὅταν ἤθελε δυνάμει τι νᾶς νὰ τοὺς δείξῃ τόσο φανερά, ὥστε εἶναι τὸ ὅσο καὶ ὅσο κάνουν τέσσαρα τὴν ἀπάτη, δὲν ἤθελε κατορθώσι: μήτε με αὐτὸ νὰ τοὺς πείθῃ.

Νικόλαος Κονεμένος. Ἠ Οἰκογένεια.

Στὸ δρόμο, πηγαίνοντας μετὰ τὸ φίλον μου πρὸς τὸ ξενοδοχεῖο, συναντήσαμε καὶ ἕνα ἄλλον ἀπ' τοὺς δικούς μας.

Τὸν τύχαμε ἴσα-ἴσα μπροστὰ στὸ Πανεπιστήμιον, τὸ φλογερὸν καμίνι, καθὼς τότε κάποιος συχωρεμένος, τὸ «Πολυῖδμον(1)» καὶ πολυκάθεδρον(2) ἡμῶν Πανεπιστημίου ὅπως τὸ λέει ὁ κ. Κ. Ράδος. (Κ. Ράδος. Ὁ ἐν Γαλλίᾳ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας ἀγών. Τελευταία φύσις τοῦ γλωσσικοῦ ἡμῶν ζητήματος.) Ὁ φίλος μας ἔφευγε ἐκείνη τὴν ὥρα ἀπὸ τὴς ἐξετάσεως ἐνὸς πατριῶτη του, καὶ εἶταν ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴς ἐκδόσεως ἀπαντήσεως τοῦ «δόντος» τῆς νενομισμένης ἐξετάσεως εὐέλπιδος νέου καὶ ἐπισπᾶσαντος τὰ θερμὰ συγχαρητήρια τῶν κ. κ. καθηγητῶν.

Σὲ λίγο φτάσαμε στὸ ξενοδοχεῖόν μας, καὶ καθήσαμε κοντὰ σὲ κάτ' ἄλλους γνωστούς μας. Ἐνᾶς ἀπ' αὐτοὺς βαστοῦσε στὸ χέρι ἕνα βιβλιαράκι τοῦ μακαρίτη τοῦ Καμπύση: «Στὰ Σύγνεφα». Φαίνεται πᾶς, πρὶν πᾶμε μεῖς, γίνθηκε καὶ λόγος γιὰ τὸ βιβλιαράκι τοῦ Καμπύση, γιὰτὶ μόνος καθήσαμε, μοῦ κάνει ἕνας ἀπ' αὐτοὺς:

— Σοῦ βρήκαμε ἕνα καινούργιον βιβλίο μαλλιαρό-ἐλα νὰ μᾶς τὸ ἐξηγήσῃς.

— Δὲ μοῦ λές τί θὰ πῇ «Κέλνερης»; μοῦ λέει ἕνας ἄλλος.

— Στάσου! ἀνακαθεῖσαι τί θὰ πῇ; λέει ἕνας τρίτος.

— Νὰ μοῦ πῇ τί θὰ πῇ «ἐπεταροῦδι»; μοῦ κάνει ἄλλος πάλι, τέταρτος.

Σὲ βροχὴ μούρχουνταν οἱ ἐρωτήσεις των. Κατάλαβα

πᾶς ἔχουν ἕνα κοινὸν ἔνθετο γιὰ συζήτηση, καὶ πᾶς εἶταν συμφωνημένοι νὰ με ἀκούουν. Περιέβαιναν νὰ τοὺς πῶ, φαίνεται, πᾶς δὲν ἔχει καὶ νὰ μοῦ ριχτοῦν ἢ νὰ κάμω πᾶς τίλιν νὰ τοὺς πῶ ἐκεῖνα ποῦ μοῦ ρωτοῦσαν, καὶ νὰ προσπειθοῦν πᾶς δὲν καταλαβαίνουν. Ἐνῶ ἤξερα πᾶς γινώριζαν πολὺ καλὰ ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ρωτοῦσαν. Ἐνῶ ἤξερα πᾶς ἐκεῖνος ποῦ μοῦ ρωτοῦσε τί θὰ πῇ «κέλνερης», εἶπε κάμει τρία χρόνια στὴ Γερμανία, καὶ ἤξερε ὅρα τὰ γερμανικά. Ὅσο καὶ ἂν προσπαθοῦσαν νὰ με κουρντίσουν, δὲν τὸ καταφέρνανε.

Πῆρα τὸ βιβλιαράκι καὶ, γιὰ καθὲ ἄλλη ἀπάντησιν, τοὺς εἰδείξα τρεῖς στίχους:

Μανιχίζουν πάλιν τὰ θερά

καὶ με περικυκλώνουν...

με ζώνουν!...

καὶ παραγγεῖλα ξυέσωσ νὰ μοῦ φέρουν νὰ τᾶω.

Οἱ κύριοι κατάλαβαν πᾶς τοὺς ἐνοήσεις, καὶ σταμάτησαν. Ὁ φίλος ὅμως ποῦχαμε συναντήσῃ ὅσον ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, μεπερνεύτηκε στὴ συζήτηση μ' ἕνα ἄλλον ποῦ καθοῦνταν πλᾶϊ του. Τοῦλεγε ὁ φίλος μας γιὰ τὸν Καμπύση καὶ γιὰ τὰ βιβλία του, με ἐκεῖνος τοῦ κάκου δὲν ἤθελε νὰ καταλάβῃ τίποτα. Ἐβόσκε πᾶς ἡ ἐννοια μπορεῖ νᾶναι σωτὴ καὶ καλὴ, μετὰ τὰ λόγια εἶναι ἱσχυρὰ καὶ βρώμικα. Φαίνεται πᾶς τὰ λόγια τοῦ φαίνονταν βρώμικα, γιὰτὶ εἶταν ἡπλά, καὶ λερώνουνταν

μας με τὸ μέσο τῆς φιλίας ἢ συμμάχιας τους εἴτε πολεμικῶς ἐνεργώντας εἴτε εἰρηνικῶς, με τὸ σκόρπισμα ἀνάμεσα στοὺς δούλους ἀδερφοῦς μας τῶν ἰδεῶν μας, τῶν γραμμάτων μας, τῆς τέχνης μας, τῆς ἐπιστήμης μας, με τὸ κήρυγμα τῆς λευτερίᾳς καὶ τῆς ζωῆς.

Τί λέγετε ἔτις ἀντὶς αὐτὰ; Ποτε τρωγόμασταν ἀναμεταξύ μας καὶ σκιστόναμε τὸν εὐεργέτη μας. Ποτε ἀκούσαμε τίς φλογερὲς πεζότητες καὶ κουταλάδες τοῦ Ἀλ. Σούτρου. Ποτε μαλώνουμε γιὰ μεταφράσεις, χάνοντες πρὸ τοῦ ὕψους τῆς φαιφλα-ταρίας Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Καὶ μὴν ἐ-χοντας καιρὸ, ὥστε μῆτε καὶ νῦν ἔχαστο, νὰ με-λετήσουμε σοβαρὰ ποιὸς δρόμος μᾶς περνοῦσε γιὰ νὰ προσκόψουμε καὶ νὰ πικρακταθούμε τελειωτικὰ, προχωροῦσαμε με τὸν χέρι κρατώντας τοῦ Πολι-ταίου τίς ἀκροατικὰς καὶ με τὰ ἄλλα συναξάρια. Ὑστερὰ ζηλώσαμε σιγὰ σιγὰ καὶ δόξα Ροβεσπιέ-ρων καὶ διώξαμε βασιλιάδες καὶ κύνες καὶ Συνα-τάγματα καὶ θάγματα. Πάρα ὕστερα καὶ μαρμα-ρένιες Ἀκαδημίαι γιὰ τίς κουνουδιὰς. Γιατί ὅχι, μὴ πού βρήκα ἕνα κουτό Σίνα; νὰ κούσῃ τὸν κύρ Ἀλέκο τὸ Ραγκαβῆ με τὴ συντροφιά του—δὲν εἶν' ἐπὶ θάλασσᾳ—, πού φιλοδοξοῦσε φαίνεται νὰ γίνῃ καὶ ἀκαδημαϊκός; Καὶ πάντα ἀμυαλοὶ καὶ Ταρταρίνοι καὶ Δόν Κιχώτοι καὶ ὅ,τι ἄλλο θέτε. Ζεδοῦμασταν ποτε στοῦ ἐνὸς μεγάλου τὸ ἄρμα καὶ ποτε στοῦ ἄλλου, καὶ ξεφαντόναμε με τίς κα-ραμέλλαις πού μᾶς ἐρίχναν, καὶ ἄλλοτε θυμόνοντες βγάλαμε φωτιὰς καὶ λαύρας ἀπὸ λόγια καὶ ποτὲς δὲν ἐνεργήσαμε πρόνοια στὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης, ὅπως μῆτε σὲ καιρὸ πολέμου, παρὰ κλίνουμε ταῦτ' ἐμὴ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ποτε σὲ ἄνοησιες καὶ ποτε σὲ ψεύτικες συμβουλές, ὅπως στὰ 78, σιτὴ λαμ-πρὰ ἐκείνη, εὐκαιρία, πού μᾶς προσκάλεσαν νὰ πά-ρουμε μέρος ἀπ' τὴν κληρονομία μας, καὶ πού οἱ φίλοι μας διττικοὶ Εὐρωπαῖοι δὲ μᾶς ἄφησαν νὰ τὴν ἐκμεταλλευθούμε σὰν πού ἐπρεπε. Καὶ στρατὸ κ' ἐτοιμασία καμμιὰ δὲν κάναμε ποτέ; μας. Ἔτσι μ' αὐτὴ τὴν κακομοιρὴ πέρασαν τὰ ὀγδόντα χρό-νια καὶ καταντήσαμε καὶ στὴν πολιτικὴ ἐδῶ πού καταντήσαμε. Δὲν εἶν' ἄραγε καιρὸς νὰ περισώ-σουμε ὅ,τι μᾶς μένει—καὶ μᾶς μένουν πολλὰ, σχε-δὸν ἅπαντα τὰ συμφέροντα πού εἴχαμε νὰ ὑποστη-ρίξουμε—βάζοντας μυαλὸ ἐπὶ τέλους; Πῶς δὲν εἶναι καιρὸς;

με τὴν καθημερινὴ μεταχείρισί, στὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Ἦθελε ὁ βέλτιστος λογικὴ γραμμένη μονίχα σὲ καθαρὸ-τυπωμένα βιβλία, σὰν τὰ: δάπτω, ναυμός, θαιύπνι-μος, ὑδαλῆς κ. ἔ., πού ἐλπίζει κάποιος νὰ γίνουν ἀλέ-ξεις συνήθειαι ἐν τῇ τῇ λογογραφίᾳ καὶ τῇ ποιήσῃ; (Δ. Ἀναστασοπούλου. Ὁ Κλέων Ραγκαβῆς) ἢ μπορεῖ νὰ θέλῃ λέξεις λαμπικισμέναι καὶ φιλτραρισμέναι ὅχι, παρασμέ-νες ἀπὸ τὸ σθαλάκιον τοῦ Κόντου διηλυττήριον (Κ. Ράδου. Ὁ ἐν Γαλλίᾳ κτλ.). Σκέφτικα νὰ πῶ τοῦ κ. Καλαρολογῆ νὰ διαβάσῃ τοῦ Πολυλῆ τὴν «Φιλολογικὴ μας γλώσσα», νὰ διαβάσῃ ἐπὶ τέλους κατὶ μὴ θυμῆθηκα τὰ λόγια τοῦ Κονεμένου, καὶ δὲ μίλησα. Τὸν ἔριτα νὰ λέγῃ ἕνα σωρὸ βρασιές γιὰ τοὺς ἀμολιάρχους, καὶ νὰ τοὺς φέλῃ, ὅσα θένῃ ἢ σκούπα, ὅσα μπορεῖ νὰ πῇ ἕνας σοβαρὸς καὶ σπουδαῖος καθαρὸφωμολογῆς.

Ἡ κ. καθ' ὁλογαφίς εἶταν πρῶτος ἀνθρώπος. Τῇ γνώμῃ του ἤθελε νὰ τὴν περᾷται γι' αἰῶμα μαθημα-τικὸ. Ἄν τοῦλεγε π. χ. πῶς αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη τοῦ τῆδε μεγάλου φιλόσοφου, πῶς εἶται λέει ὁ τῆδε μεγάλος συγγραφέας, εἶταν ἄξιος νὰ σοῦ πῇ, πῶς αὐτοὶ δὲν ξέρουν τί λένε, ἢ, τὸ κἄτω-κἄτω, πῶς ἐστὶ δὲν καταλαβαίνει τί λένε. Καὶ τοῦλεγε: «Μπορεῖ νὰ τὸ λέγῃ αὐτὸ ὅποιος θέλει, μὰ δὲν εἶναι σωστὸν ἢ: «Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ λέει αὐτὸ ὁ τῆδε κατὶ ἄλλο ὅθ' λέγῃ, καὶ δὲν τὸ κατὰ-λαβε». Αὐτὲς εἶταν οἱ πρὸ πρόχειρές του ἀπαντήσεις.

Καιρὸς εἶναι—κρίσιμος, βέβαια—, μὰ πρέπει νὰ καταλάβουμε, πῶς μόνο με τὰ φιλοσοφικὰ ἀρθεῖ οἱ Τοῦρκοι δὲν ἀλλάζουν τὸ φυσικὸ τους, γιὰ νὰ ἐνεργήσουν σύμφωνα με τοὺς πόθους μας, καὶ παρὰδειγμα τὸ Κρούσοβο. Συμπραξὴ ναί, μὰ συμ-πραξὴ δίχως οὔτε μιστὴ στιγμὴ νὰ ξεχνᾷ τὴ Ἑλ-λάδα πῶς ἔχει γραμμένη στὴ σημαία της τὴ λέξη «λευτεριά» καὶ δίχως νᾶχῃ δεμένη τὰ χέρια. Συμ-πραξὴ, μὰ καὶ τὸ πούγγι μας ἀνοιχτὸ γιὰ βοήθειαν, ὅχι ἀνοιχτὸς μονίχα οἱ στήλες τῶν ἐφημερίδων, πού κ' αὐτὲς παύσονται θέσθ' ἔχουν γιὰ τίς ἀγριο-φωνίες τῶν διαδηλωτῶν τοῦ Μερκούρη καὶ τῶν συναδέλφων του. Κι' ἀκόμη συμπραξὴ γιὰ τὸ διώ-ξιμο τῶν ληστῶν καὶ τῶν κακούργων ἀπ' τὴ μέση, μὰ καὶ γιὰ τὴν καλλιτέρευση—πραγματικὴ καὶ ὅχι στὸ χαρτί, ἀλλὰ-τούρκα—τῆς τύχης τῶν σκλαβω-μένων. Ἀλλ' ὡς κανένα, κανένα κέρδος δὲν ἔχουμε, παρὰ ζημιὰ μόνον ἄλλ' ὡς δὲν κάνει τίποτε ἄλλο ἢ Ἑλλάδα παρὰ νὰ σκοτώνῃ τὴν ἱστορίαν της, νὰ τοκτονῇ καὶ νὰ χαντακόνετ' ἄλλ' ὡς θάχουν πρὸς δίκαιον ἐκεῖνοι πού χροακτιρίζουν ὡς τερατώδη τὴν συμπραξὴ αὐτῇ. Καλὰ πρέπει νὰν τὸ νοιώσουμε αὐτὸ καὶ ὅ,τι ἄλλο ἀκόμη χρειάζεται. Καὶ βέβαια νὰν τὸ νοιώσουμε ὅχι γιὰ νὰ χυζέψουμε ὕστερα, παρὰ γιὰ νὰ κουνηθούμε, νὰ κουνηθούμε ἐπὶ τέλους, ἂν δὲν εἴμαστε ὀλόκληρα πτώματα! Βιάζεται γὰρ ἡ Βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν καὶ βυσσινί ἀρπύ-ζουσιν αὐτήν!

ΚΑΠΟΙΟΣ

(ALBERT SAMAIN)

Εἶσαι θλιμμένη μυροφόρα,
 Ἡοὺ φέρεις ὅπως σὴν ποδιά σου
 Κι' ὅμως σὴν τόση σου τὴ θλίψη
 Δὲ στάλαξες τὰ δάκρυά σου.

Καὶ μαρμάρωτο ἐστὶ κούβει
 Καὶ καὶ δοξαῖο σου μένει
 Κι' εἶσαι σὰ μὴ μοιρολογίτρα
 Σὲ σαρκοφάγο σκαλισμένη.

Καὶ σὰν ἀπομεινῶρι δοξαῖο
 Ὁνειρο κάποιου ξεχασμένο
 Μὲ σὴν καρδίᾳ σου πάντα ἀφίνει
 τὸ δάκρυ σου κρυσταλωμένο

Εἶσαι θλιμμένη μυροφόρα,
 Μὰ ξέρω δάκρυα τῶν ματιῶν σου
 Μὰ τραχηλιὰ μαργαριτάρια
 Γύρω, γύρω στὸ λαιμό σου.

Μετῆρ. ΑΠ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΥ

ΠΑΡΑΤΡΑΦΑΚΙΑ

Χάρτινα πούρα. Ναί, χάρτινα. Τα κητακευίζουνε στὴ Νέα Ὑόρκη. Παίρνουνε στουπόχρητο, τὸ βουτοῦνε σὲ αἶδος καπνοζοῦμι, τὸ σταγώνουν, τὸ ζουλίγουν, τὸ κόβουνε σὲ φύλλα, τὸ τυλίγουν, κ' ἐγίνε τὸ πούρο. Τὰ ἐπαινοῦν πολὺ.

Ἡ οὐστὸς σαρὰς Κάρλως φρονεῖ πῶς ὁ κακούργος φαίνεται ἀπὸ τὸ χρώμα τῶν ματιῶν του. Π. χ. ὁ φονεὺς ἢ ὁ κλέφτης ἔχει καστανὰ μάτια πρὸς τὸ κακὸν ὡπλόν. Ὁ τυχοδιώκτης ἢ ὁ ἀγύρτης ἀνοίγεται γαλανὰ μάτια, καὶ καθεστὴς. Ὁ τίμιος ἄνθρωπος κατὰ τὸν Κάρλως πρέπει νᾶχῃ ἢ βαθιὰ γαλανὰ ἢ γοῖζα μάτια!

Οἱ Γερμανικὲς ἐφημερίδες εἶναι γεμάτες τῶσα ἀπὸ λο-γῆς λογῆς τρόπους πού νοθεύονται τὰ πούριμα στὴν πα-τρίδα τοῦ Νίτσι. Ὁ ἱστακὸς τοῦ τενακὲ γίνεται ἀπὸ κα-λοδοξαμένο χταπόδι καὶ καθούρου. Οἱ πούρες, ἀπὸ μαῦρο ἐλίστικο φιλοκομμένο, ἀπὸ μετῆρ, ἀπὸ μαλακωμένο πε-ταί, ἢ κ' ἀπὸ καρθονιασμένες πατάτες με λίγο «αἰθέρα» μέσῃ. Γοῖθουν τὰ μπαγιάτικα ψάρια με «βαζιλίνα» ἀ-λείβουν τα τῆραχνά τους καὶ με λίγο αἶμα, κ' ἀμέσως γίνονται φορέσκα ψάρια. Ὡραῖος πελτέ; πουλιέται καμω-μένος ἀπὸ γογγύλια, τὸ πιπερὶ τῆραχέις; ἐτοιμο ἰλε-σμένο κ' ὡς εἶναι κ' ἀπὸ λοκούκουτσα. κ' ὁ καφὲς εἶναι κάμποσο νόστιμος; ὅταν ἔχει ἀρκετὴ δόση ἀπὸ καμμένο ξηρόσκα.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Πουλόπουλε, τίς ἐστὶν ἡ ὀρθογραφία τῆς λέξεως πλημμύρα ἢ καὶ πλήμμυρα;

ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲ θυμᾶμαι καλὰ, δάσκαλε.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Πῶς δὲν τὸ βρήκες, ὅρὲ μποῦρο, στὸ Λεξικό;

ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ. Δὲν τὸ βρήκα, δάσκαλε, γιατί δὲν ἔξερα πῶς γράφεται.

Τί διαφέρει γυναῖκα πού συζητᾷ ἀπὸ ἄντρα πού συ-ζητᾷ;

Ὁ ἄντρας τσιπκίνει, μὰ δὲν παύεται ἢ γυνὴ καὶ παύ-εταται, μὰ δὲ τσιπκίνει.

ΚΩΣΤΑΣ. Εἶμαι, φίλε μου, ἀπελπισμένος Δυὸ φορὲς τῆς εἶπα νὰ με παντρεθῇ, καὶ τίς διό μ' ἀνῆλθε.

ΜΑΝΩΛΗΣ. Ὁ πᾶς λοιπὸν πῶς σὲ θέλει.

ΚΩΣΤΑΣ. Μὲ θέλει; Πῶς;

Μήπως ὁ Goldoni, ὁ περίφημος ἰταλὸς Ἀριστοφάνης πρὸς τὸ λαὸ δὲν πῆγε, γιὰ νὰ μάθῃ τὴν ἀληθινὴν καλὴν τὴ γλώσσα; Καὶ καθὼς τὸ λέει καὶ ὁ ἴδιος, (Carlo Goldoni: Memorie) δὲν πῆγε στὴν Τοσκᾶνα «per trattare familiarmente con i Fiorentini e i Senesi, testi vi-venti della buona lingua italiana», γιὰ ν' ἀνακατευτῇ με τὸ λαὸ, τὸ ζωντανὸ καίμενο τῆς καλῆς γλώσσας; Αὐτὸ ποῦκανε ὁ Goldoni, ὁ κ. Καθαρολογῆς θὰ τῷ δρισκε πολὺ κακό, καὶ ὡς μὴ συμφωνοῦσε με τὸν Giovanni Mestica, πού μᾶς τὸ ξαναλέει, χωρὶς νὰ θέλῃ, βέβαια, νὰ προσ-βάλῃ τὸ Goldoni. (Giov. Mestica. La politica nell' opera letteraria di Vittorio Alfieri.). Καὶ γιὰ τὸ Dante ἀκόμα μποροῦσε νὰ πῇ πῶς ἔκαμε ἄσκημα γράφοντας στὴν ἀπλὴ γλώσσα τῆς ἐποχῆς του, στὴ ζωντανὴ γλώσσα τῆς πατρίδας του, καὶ ὡς μὴ συμφωνοῦσε μ' ἕνα σωρὸ εὐ-ρωπαιούς, ἀπὸ τὸ Βοκκάκιον ἀρχινώντας, καὶ φτίνοντας ὡς στοὺς ἄλλους, τοὺς μεταγενέστερους καὶ τοὺς σημερι-νοὺς, πού τελειωμὸ δὲν ἔχουν. Ἄν τοῦλεγε τοῦ κ. κα-θαρολογῆ πῶς ὁ Ντάντες ἔχει γραμμένο κάποιον ἔργο, πού τὸ λένε De Vulgari Eloquentia, θὰ σοῦ εἶπε πῶς ἔχεις λάθος, καὶ ἂν τοῦλεγε πῶς ὁ Σωλομοὺς μᾶς ἔχει γραμμένο κάποιον Διάλογον καὶ τοῦ ξηγοῦσε τίς ἰδέας τοῦ Σωλομοῦ, θάχρμιζε νὰ σοῦ λέγῃ τίς ἀνοησίες κάποιου ψευδοποιητῆ πού πέθανε καὶ τὰ σοφὰ λόγια ἐνὸς σπουδαίου καὶ διαπρεποῦς κυρίου.

(ἀκολουθεῖ)

Καὶ ὁ κ. καθαρολογῆς εἶχε δική του γνώμη γιὰ καθετί, ὡς μὴν εἶχε διαβάσει καὶ κανένα ἄλλου γνώμη. Ἔλεγε πῶς ἕνας πού θέλει νὰ γράφῃ, κατὶ με ἄξιζα, κανένα καλὸ ποίημα ἢ κανέν ἄλλο ἔργο με σημασία, πρέπει νὰ μὴ μεταχειρίζεται λέξεις συνειθισμέναι, πού νὰ τις ξέρει κ' ἔ-ναι χωριάτικα. Ἔφρασε παρὰδειγμα τοὺς ἀρχαίους, πού, καθὼς τῷ θελῃ αὐτός, γράφταν ὑψηλὰ πράγματα εἰς ὑ-ψηλὴν γλῶσσαν καὶ δημοῦργησαν (!) τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, χωρὶς νὰ τρέχουν στὸ λαὸ. Τὸ ἴδιο, ἔλεγε, ἔκα-ναν καὶ οἱ μεγάλοι σοφοὶ τῆς Εὐρώπης. Καὶ εἶταν φο-βερὸ πρῶτα ν' ἀκούγῃ κανεὶς ἐκεῖνα πού ἔλεγε ὁ θαυ-μάσιος αὐτός ἄνθρωπος, πού νόμιζε πῶς αὐτὸς τῷ ξέρε ὅλα καὶ πῶς οἱ ἄλλοι, πού δὲν ξέραν τίποτε, δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νᾶχουν ἄλλῃ γνώμῃ πρὸ τῇ δικῇ του. Ὁλο-ένα μᾶς ἔλεγε πῶς ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος προκαλοῦνται τίς ἰδέες του, πῶς τὸν ἐχτιμοῦν, πῶς τόνε σέβονται, πῶς δὲν τοῦ ἀντιλένε. Δὲν τῷχε τίποτα. ἂν τῷ ξέρε, νὰ μᾶς ἔλεγε καὶ τὰ λόγια τοῦ Νέστορα:

Ἦδη γὰρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείσιν ἡέπερ ἡμῖν,
 ἄνδράσιν ὁμίλησα, καὶ οὐποτε μ' οἶγ' ἀνέριζον.

Κι' ὅμως δὲ θὰ μιλοῦσε γιὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους καθὼς μίλησε, ἂν ἔξερε πῶς ὁ Πλάτων εἶρασε σὲ γλώσσα ἀπλή, ἀπὸ ἀπὸ τὸ λαὸ ἔμαθε τὸ «ἐλληνίζειν» δὲ θὰ μιλοῦσε γιὰ Εὐρωπαίους ἢν ἔξερε ἀπὸ Lessing, ἀπὸ Dante, ἀπὸ . . . ἀπὸ . . . κτλ.